

## บทที่ 4

### ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

#### ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย เพื่อศึกษาการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว และภาวะสุขภาพครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นตัวแทนครอบครัวที่มารับบริการในแผนกผู้ป่วยนอกและแผนกผู้ป่วยในโรงพยาบาลระแงะ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 321 ราย เก็บข้อมูลระหว่างเดือน มีนาคม 2549 ถึง พฤษภาคม 2549 โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยด้วยตารางประกอบการบรรยายตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป
  - 1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของตัวแทนครอบครัว
  - 1.2 ข้อมูลทั่วไปของครอบครัว
2. การรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว
3. ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว
4. ภาวะสุขภาพครอบครัว

#### ข้อมูลทั่วไป

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของตัวแทนครอบครัว

ผลการศึกษา พบว่า ตัวแทนครอบครัวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 62.31) มีอายุอยู่ในช่วง 22 – 59 ปี (ร้อยละ 85.05) อายุเฉลี่ยเท่ากับ 34.6 ปี (SD =11.45) ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่และอยู่ด้วยกันกับครอบครัว (ร้อยละ 63.24) รองลงมามีสถานภาพโสด (ร้อยละ 30.22) นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธจำนวนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 57.60 และร้อยละ 42.40) จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 33.33) รองลงมาจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 21.81)

ประกอบอาชีพรับราชการมากที่สุด (ร้อยละ 32.71) รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 26.48) และทำเกษตรกรรม (ร้อยละ 13.71) (ตาราง 1)

ตาราง 1

จำนวนและร้อยละของตัวแทนครอบครัว จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (N=321)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	121	37.69
หญิง	200	62.31
อายุ (ปี) ( $\bar{x}$ = 34.60, S.D. = 11.45, Min = 15, Max = 77)		
15-21 ปี	39	12.15
22-59 ปี	273	85.05
60 ปีขึ้นไป	9	2.80
สถานภาพสมรส		
โสด	97	30.22
คู่และอยู่ด้วยกัน	203	63.24
คู่แต่แยกกันอยู่	10	3.12
หม้าย	10	3.12
หย่า	1	0.31
ศาสนา		
พุทธ	136	42.40
อิสลาม	185	57.60
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	8	2.49
ประถมศึกษา	48	14.95
มัธยมศึกษาตอนต้น	45	14.02
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	70	21.81
อนุปริญญาตรี/หรือเทียบเท่า	41	12.77
ปริญญาตรี	107	33.33

สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.62
ตาราง 1 (ต่อ)		
ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	105	32.71
เกษตรกรกรรม (ทำนา,ทำสวน,ทำไร่,ประมง)	44	13.71
รับจ้างทั่วไป	85	26.48
ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว	27	8.41
งานบ้าน	28	8.72
อื่นๆ (นักเรียน,นักศึกษา,ไม่ได้ทำงาน)	32	9.92

## 2. ข้อมูลทั่วไปของครอบครัว

ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะครอบครัวที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยวซึ่งประกอบด้วยสามี ภรรยา และบุตร (ร้อยละ 51.40) รองลงมาเป็นครอบครัวขยาย (ร้อยละ 26.17) ครอบครัวมีรายได้มากกว่า 15,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 35.8) รองลงมาอยู่ในช่วง 5,001 - 10,000 บาท (ร้อยละ 33.96) โดยมีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวเท่ากับ 17,588.13 บาทต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.18 คน ครอบครัวที่ได้รับผลกระทบ และไม่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีจำนวนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 50.78 และร้อยละ 49.22) ครอบครัวได้รับผลกระทบจะได้รับผลกระทบในด้านการเจ็บป่วยจากความเครียดมากที่สุด (ร้อยละ 17.76) รองลงมาเป็นญาติ/เพื่อนสนิทของครอบครัวได้รับบาดเจ็บ/เสียชีวิต (ร้อยละ 16.82) (ตาราง 2)

## ตาราง 2

จำนวนและร้อยละของครอบครัว จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของครอบครัว (N=321)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
โครงสร้างครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว (สามี-ภรรยา)	27	8.41

ครอบครัวเดี่ยว (สามี-ภรรยา-บุตร)

165

51.40

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ครอบครัวขยาย	84	26.17
อื่นๆ (อาศัยอยู่กับเพื่อน)	45	14.02
รายได้ของครอบครัว (บาท/เดือน)		
≤ 5,000	47	14.64
5,001 – 10,000	109	33.96
10,001 – 15,000	50	15.58
> 15,000	115	35.83
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
( $\bar{x}$ = 4.18, S.D. = 1.673, Min = 2, Max = 10)		
ผลกระทบต่อครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบ		
ได้รับผลกระทบ	163	50.78
เปลี่ยนงาน	14	4.36
ย้ายที่อยู่	12	3.74
เจ็บป่วยจากความเครียด	57	17.76
ญาติ/เพื่อนสนิทของครอบครัวได้รับบาดเจ็บ/เสียชีวิต	54	16.82
อื่นๆ	26	8.10
ไม่ได้รับผลกระทบ	158	49.22

### การรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว

ผลการศึกษา พบว่า ตัวแทนครอบครัวรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 53.58) รองลงมา มีการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวในระดับสูง (ร้อยละ 35.20) และรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวในระดับต่ำมีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 11.21) (ตาราง 3)

ตาราง 3

จำนวนและร้อยละของครอบครัว จำแนกตามระดับการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวโดยรวม (N=321)

ระดับการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง	113	35.20
ระดับปานกลาง	172	53.58
ระดับต่ำ	36	11.21

ผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวโดยรวมของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x} = 2.67$ ,  $SD = 0.75$ ) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวจากภายในสมาชิกครอบครัวรายบุคคลและจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x} = 2.59$ ,  $SD = 0.92$  และ  $\bar{x} = 3.03$ ,  $SD = 0.85$ ) ส่วนการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวระหว่างสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ ( $\bar{x} = 2.05$ ,  $SD = 0.86$ ) (ตาราง 4)

ตาราง 4

ช่วงคะแนน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวจำแนกตามค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้าน (N=321)

สิ่งรบกวนครอบครัว	Min – Max	$\bar{x}$	SD	ระดับการรับรู้ สิ่งรบกวนครอบครัว
โดยรวม	1.04 – 4.86	2.67	0.75	ปานกลาง
รายด้าน				
ภายในสมาชิกครอบครัวรายบุคคล	1.00 - 5.00	2.59	0.92	ปานกลาง
ระหว่างสมาชิกในครอบครัว	1.00 - 5.00	2.05	0.86	ต่ำ
สิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว	1.00 - 4.87	3.03	0.85	ปานกลาง

ผลการศึกษา พบว่า สิ่งรบกวนครอบครัวจากภายในสมาชิกครอบครัวรายบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ความไม่สะดวกในการดำเนินชีวิต เช่น การเดินทาง การจับจ่าย

ชื่อของ การพักผ่อนหย่อนใจ ( $\bar{x} = 3.38, SD = 1.39$ ) รองลงมาคือ สมาชิกในครอบครัวรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของครอบครัว ( $\bar{x} = 3.12, SD = 1.38$ ) และการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต เช่น การประกอบศาสนกิจ ( $\bar{x} = 2.72, SD = 1.33$ ) ตามลำดับ ส่วนการย้ายที่อยู่ของสมาชิกในครอบครัวเป็นสิ่งรบกวนจากภายในสมาชิกครอบครัวรายบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้น้อยที่สุด ( $\bar{x} = 1.75, SD = 1.12$ ) (ตาราง 5)

ตาราง 5

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวจากภายในสมาชิกครอบครัวรายบุคคลรายข้อ (N=321)

สิ่งรบกวน จากภายในสมาชิก ครอบครัวรายบุคคล	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	$\bar{x}$	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1.ความไม่สะดวกในการ ดำเนินชีวิต	40 (12.46)	53 (16.51)	73 (22.74)	54 (16.82)	101 (31.46)	3.38	1.39
2.ความรู้สึกไม่ปลอดภัยใน ชีวิตและทรัพย์สินของครอบครัว	53 (16.51)	57 (17.76)	82 (25.55)	56 (17.45)	73 (22.74)	3.12	1.38
3.การเปลี่ยนแปลงวิถีการ ดำเนินชีวิต	79 (24.61)	71 (22.12)	70 (21.81)	64 (19.94)	37 (11.53)	2.72	1.33
4.สภาพเศรษฐกิจของครอบ ครัวที่แย่ลง	106 (33.02)	87 (27.10)	63 (19.63)	37 (11.53)	28 (8.72)	2.36	1.28
5.สมาชิกในครอบครัวว่าง งาน/ตกงาน/ออกจากงาน	166 (51.71)	75 (23.36)	39 (12.15)	19 (5.92)	22 (6.85)	1.93	1.22
6.สมาชิกในครอบครัวเปลี่ยน อาชีพเปลี่ยนงานใหม่	178 (55.45)	72 (22.43)	39 (12.15)	15 (4.67)	17 (5.30)	1.82	1.14
7.สมาชิกในครอบครัวย้ายที่อยู่	193 (60.12)	59 (18.38)	39 (12.15)	15 (4.67)	15 (4.67)	1.75	1.12

ผลการศึกษา พบว่า สิ่งรบกวนครอบครัวที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัว ที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุด 3 อันดับแรกคือ การเปลี่ยนแปลงการใช้เวลาร่วมกันของครอบครัว ( $\bar{x} = 2.38, SD = 1.25$ ) รองลงมาคือ ครอบครัวขาดรายได้จากการประกอบอาชีพ ( $\bar{x} = 2.32, SD = 1.28$ ) และการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบของครอบครัว ( $\bar{x} = 2.00, SD = 1.17$ ) ตามลำดับ ส่วนความไม่ไว้วางใจซึ่ง

กันและกันของสมาชิกในครอบครัว เป็นสิ่งรบกวนระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ น้อยที่สุด ( $\bar{x} = 1.74$ ,  $SD = 1.07$ ) (ตาราง 6)

ตาราง 6

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนการรับรู้ สิ่งรบกวนครอบครัวที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัวรายข้อ ( $N=321$ )

สิ่งรบกวน ระหว่างสมาชิกในครอบครัว	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	$\bar{x}$	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. การเปลี่ยนแปลงการใช้เวลา ว่างร่วมกันของครอบครัว	104 (32.40)	73 (22.74)	89 (27.73)	27 (8.41)	28 (8.72)	2.38	1.25
2. ครอบครัวขาดรายได้จาก การประกอบอาชีพ	119 (37.07)	67 (20.87)	72 (22.43)	40 (12.46)	23 (7.17)	2.32	1.28
3. การเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบ ของครอบครัว	148 (46.11)	86 (26.79)	41 (12.77)	32 (9.97)	14 (4.36)	2.00	1.17
4. ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ของสมาชิกในครอบครัว	135 (42.06)	96 (29.91)	60 (18.69)	24 (7.48)	6 (1.87)	1.97	1.03
5. ความขัดแย้งกันของสมาชิก ในครอบครัว	165 (51.10)	81 (25.23)	41 (12.77)	25 (7.79)	9 (2.80)	1.85	1.09
6. การขาดกำลังใจและความ เห็นอกเห็นใจของสมาชิกใน ครอบครัว	159 (48.60)	89 (27.73)	50 (15.58)	19 (5.92)	7 (2.18)	1.85	1.02
7. ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและ กันของสมาชิกในครอบครัว	186 (57.01)	72 (22.43)	37 (11.53)	13 (4.05)	13 (4.05)	1.74	1.07

จากการศึกษา พบว่า สิ่งรบกวนครอบครัวที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว 3 อันดับแรกที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุดคือ การทำร้ายประชาชนผู้บริสุทธิ์ ( $\bar{x} = 3.79$ ,  $SD = 1.33$ ) และการลอบวางระเบิดในที่สาธารณะและเขตชุมชน ( $\bar{x} = 3.79$ ,  $SD = 1.29$ ) รองลงมาเป็นการเผาทำลายสถานที่ราชการ เช่น โรงเรียน ป้อมตำรวจ สถานีอนามัย ( $\bar{x} = 3.70$ ,  $SD = 1.35$ ) ส่วนญาติสนิทของครอบครัวเสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบเป็นสิ่งรบกวนจากสิ่งแวดล้อมที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ น้อย ที่สุด ( $\bar{x} = 1.79$ ,  $SD = 1.17$ ) (ตาราง 7)

ตาราง 7

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนการรับรู้  
 สิ่งรบกวนครอบครัวจากภายนอกครอบครัวรายข้อ (N=321)

สิ่งรบกวนครอบครัว จากสิ่งแวดล้อม ภายนอกครอบครัว	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	$\bar{X}$	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. การทำร้ายประชาชนผู้ บริสุทธิ์	32 (9.97)	27 (8.41)	51 (15.89)	76 (23.68)	135 (42.06)	3.79	1.33
2. การลอบวางระเบิดในที่ สาธารณะและเขตชุมชน	28 (8.72)	31 (9.66)	50 (15.58)	84 (26.17)	128 (39.88)	3.79	1.29
3. การเผาทำลายสถานที่ ราชการ	37 (11.53)	26 (8.10)	58 (18.07)	75 (23.36)	125 (38.94)	3.70	1.35
4. ความรู้สึกไม่ไว้วางใจ กันระหว่างผู้ก่อการร้ายกับ ประชาชนในพื้นที่	26 (8.10)	31 (9.66)	71 (22.12)	92 (28.66)	101 (31.46)	3.66	1.24
5. การทำร้ายพระหรือผู้นำ ศาสนา	36 (11.21)	38 (11.84)	65 (20.25)	77 (23.99)	105 (32.71)	3.55	1.34
6. ข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ ต่างๆ	40 (12.46)	35 (10.90)	78 (24.30)	92 (28.66)	76 (23.68)	3.40	1.29
7. ความรู้สึกไม่ไว้วางใจ กันระหว่างประชาชนใน พื้นที่	41 (12.77)	44 (13.71)	76 (23.68)	82 (25.55)	78 (24.30)	3.35	1.32
8. ความรู้สึกไม่ไว้วางใจ กันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ กับประชาชนในพื้นที่	46 (14.33)	60 (18.69)	85 (26.48)	71 (22.12)	59 (18.38)	3.12	1.30
9. การมีกำลังทหารเข้ามาดู แลในพื้นที่	62 (19.31)	50 (15.58)	81 (25.23)	61 (19.00)	67 (20.87)	3.07	1.39
10. การแก้ไขปัญหาของรัฐ บาลต่อสถานการณ์ภาคใต้	56 (17.47)	61 (19.00)	102 (31.78)	45 (14.02)	57 (17.76)	2.96	1.32
11. นโยบายของรัฐบาลใน	68 (21.18)	81 (25.23)	81 (25.23)	53 (16.51)	38 (11.84)	2.73	1.29

การปราบปรามผู้ก่อการร้าย

ตาราง 7 (ต่อ)

สิ่งรบกวนครอบครัว จากสิ่งแวดล้อม ภายนอกครอบครัว	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	$\bar{x}$	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
12. ครอบครัวไม่มีแหล่งช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาในครอบครัว	83 (25.86)	79 (24.61)	71 (22.12)	44 (13.71)	44 (13.71)	2.65	1.35
13. เพื่อนบ้าน/เพื่อนสนิทของครอบครัวได้รับบาดเจ็บจากสถานการณ์ความไม่สงบ	122 (38.01)	82 (25.55)	56 (17.45)	31 (9.66)	30 (9.35)	2.27	1.31
14.ญาติสนิทของครอบครัวเสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบ	195 (60.75)	53 (16.51)	35 (10.90)	23 (7.17)	15 (4.67)	1.79	1.17

ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว

ผลการศึกษา พบว่า ครอบครัวมีระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 57.63) รองลงมา มีระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในระดับไม่ดี (ร้อยละ 26.17) และ มีระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายอยู่ในระดับดีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 16.20) (ตาราง 8)

ตาราง 8

จำนวนและร้อยละของครอบครัว จำแนกตามระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว (N=321)

ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
การตอบสนองในระดับดี	52	16.20

การตอบสนองในระดับปานกลาง	185	57.63
การตอบสนองในระดับไม่ดี	84	26.17

ผลการศึกษา พบว่า ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{x} = 3.13$ ,  $SD = 0.79$ ) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวทุกด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ( $\bar{x} = 2.93$ ,  $SD = 0.08$ ) จิตใจ ( $\bar{x} = 3.05$ ,  $SD = 0.95$ ) สังคมวัฒนธรรม ( $\bar{x} = 3.22$ ,  $SD = 0.89$ ) พัฒนาการ ( $\bar{x} = 3.32$ ,  $SD = 0.92$ ) และด้านจิตวิญญาณ ( $\bar{x} = 3.21$ ,  $SD = 0.94$ ) อยู่ในระดับปานกลาง (ตาราง 9)

#### ตาราง 9

ช่วงคะแนน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายโดยรวมและรายด้าน (N=321)

การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว	Min - Max	$\bar{x}$	SD	ระดับการตอบสนอง
โดยรวม	1.00 – 4.83	3.13	0.79	ปานกลาง
รายด้าน				
ด้านกายภาพ	1.00 – 5.00	2.93	0.88	ปานกลาง
ด้านจิตใจ	1.00 – 5.00	3.05	0.95	ปานกลาง
ด้านสังคมวัฒนธรรม	1.00 – 5.00	3.22	0.89	ปานกลาง
ด้านพัฒนาการ	1.00 – 5.00	3.32	0.92	ปานกลาง
ด้านจิตวิญญาณ	1.00 – 5.00	3.21	0.94	ปานกลาง

ผลการศึกษา พบว่า การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านกายภาพจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย 3 อันดับแรกคือ ครอบครัวทำหน้าที่ของครอบครัวที่เหมาะสมตามระยะพัฒนาการ เช่น สามารถให้การศึกษาแก่บุตรในวัยเรียน สามารถให้การดูแลด้านสุขภาพในวัยสูงอายุ เป็นต้น ( $\bar{x} = 3.35$ ,  $SD = 1.22$ ) รองลงมาคือ ครอบครัวสามารถอาศัยอยู่ที่เดิมได้ตามปกติ ( $\bar{x} = 3.12$ ,  $SD = 1.27$ ) และสมาชิกในครอบครัวสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามความรับผิดชอบ

ชอบได้ ( $\bar{x} = 2.99$ ,  $SD = 1.17$ ) ตามลำดับ ส่วนระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้าน  
 กายภาพที่กลุ่มตัวอย่างตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวน้อยที่สุด ได้แก่ ความรู้สึกปลอดภัยใน  
 ชีวิตและทรัพย์สินของ ( $\bar{x} = 2.67$ ,  $SD = 1.17$ ) (ตาราง 10)

ตาราง 10

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนระดับการ  
 ตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านกายภาพรายข้อ (N=321)

การตอบสนองต่อสิ่งรบกวน ครอบครัวด้านกายภาพ	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	$\bar{x}$	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ครอบครัวของท่านทำหน้าที่ของ ครอบครัวที่เหมาะสมตามระยะ พัฒนาการ	29 (9.03)	51 (15.89)	84 (26.17)	93 (28.97)	63 (19.94)	3.35	1.22
2. ครอบครัวของท่านสามารถ อาศัยอยู่ที่เดิมได้ตามปกติ	43 (13.40)	57 (17.76)	98 (30.53)	66 (20.56)	57 (17.76)	3.12	1.27
3. สมาชิกในครอบครัวสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามความ รับผิดชอบได้	41 (12.77)	63 (19.63)	114 (35.51)	65 (20.25)	38 (11.84)	2.99	1.17
4. ครอบครัวของท่านมีความ สะดวกและปลอดภัยในการเดิน ทางทั้งภายนอกและภายในชุม ชนของท่าน	47 (14.64)	95 (29.60)	89 (27.73)	56 (17.45)	34 (10.58)	2.80	1.20
5. สมาชิกในครอบครัวของท่าน สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้ ตามปกติ	55 (17.13)	80 (24.92)	113 (35.20)	48 (14.95)	25 (7.79)	2.71	1.14
6. สมาชิกในครอบครัวของท่าน รู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ของครอบครัว	64 (19.94)	83 (25.86)	105 (32.71)	43 (13.40)	26 (8.10)	2.64	1.17

ผลการศึกษา พบว่า การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านจิตใจจากสถานการณ์ความ  
 ไม่สงบจากการก่อการร้าย 3 อันดับแรกคือ ครอบครัวให้ความสำคัญต่อความรู้สึกของสมาชิกใน  
 ครอบครัวมากที่สุด ( $\bar{x} = 3.45$ ,  $SD = 1.22$ ) รองลงมาคือ ครอบครัวเข้าใจและยอมรับสถานการณ์

ความไม่สงบที่เกิดขึ้น ( $\bar{x} = 3.05$ ,  $SD = 1.17$ ) และสมาชิกในครอบครัวไม่มีอาการผิดปกติทางกาย จากความเครียด เช่น นอนไม่หลับ ท้องผูก เบื่ออาหาร ( $\bar{x} = 2.87$ ,  $SD = 1.28$ ) ตามลำดับ ส่วนสมาชิกในครอบครัวไม่มีอาการทางด้านจิตใจ เช่น ซึมเศร้า วิตกกังวล เป็นการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านจิตใจที่กลุ่มตัวอย่างตอบสนองน้อยที่สุด ( $\bar{x} = 2.84$ ,  $SD = 1.35$ ) (ตาราง 11)

ตาราง 11

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านจิตใจรายข้อ ( $N=321$ )

การตอบสนองต่อสิ่งรบกวน ครอบครัวด้านจิตใจ	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	$\bar{x}$	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ครอบครัวของท่านให้ความสำคัญต่อความรู้สึกร่วมของสมาชิกในครอบครัว	31 (9.66)	41 (12.77)	70 (21.81)	111 (34.58)	68 (21.18)	3.45	1.22
2. ครอบครัวของท่านเข้าใจและยอมรับสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น	36 (11.21)	66 (20.56)	104 (32.40)	76 (23.68)	39 (12.15)	3.05	1.17
3. สมาชิกในครอบครัวไม่มีอาการผิดปกติทางกายจากความเครียด	58 (18.07)	71 (22.12)	91 (28.30)	58 (18.07)	43 (13.40)	2.87	1.28
4. สมาชิกในครอบครัวไม่มีอาการทางด้านจิตใจ	70 (21.81)	64 (19.94)	80 (24.92)	60 (18.69)	47 (14.64)	2.84	1.35

ผลการศึกษา พบว่า การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านสังคมวัฒนธรรมจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย 3 อันดับแรกคือ สมาชิกในครอบครัวมีสัมพันธภาพที่ดีกับญาติทั้ง 2 ฝ่าย ( $\bar{x} = 3.55$ ,  $SD = 1.24$ ) รองลงมาคือ สมาชิกในครอบครัวร่วมกันช่วยเหลือครอบครัวในด้านต่างๆ ( $\bar{x} = 3.40$ ,  $SD = 1.17$ ) และครอบครัวแสวงหาความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาภายในครอบครัว ( $\bar{x} = 3.25$ ,  $SD = 1.17$ ) ตามลำดับ ส่วนครอบครัวสามารถปฏิบัติตามศาสนกิจได้ตามปกติ เช่น ไปวัด ไปละหมาดที่มีสยิด เป็นการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านสังคมวัฒนธรรมที่กลุ่มตัวอย่างตอบสนองน้อยที่สุด ( $\bar{x} = 2.92$ ,  $SD = 1.19$ ) (ตาราง 12)

ตาราง 12

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนระดับ การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านสังคมวัฒนธรรมรายข้อ (N=321)

การตอบสนอง ต่อสิ่งรบกวนครอบครัว ด้านสังคมวัฒนธรรม	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	$\bar{X}$	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. สมาชิกในครอบครัวของท่านมี สัมพันธภาพที่ดีกับญาติทั้ง 2 ฝ่าย	30 (9.35)	31 (9.66)	78 (24.92)	93 (28.66)	88 (27.41)	3.55	1.24
2. สมาชิกในครอบครัวของท่าน ร่วมกันช่วยเหลือครอบครัวใน ด้านต่างๆ	26 (8.10)	45 (14.02)	85 (26.48)	104 (32.40)	61 (19.00)	3.40	1.17
3. ครอบครัวของท่านแสวงหา ความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาภายใน ครอบครัวของท่าน	34 (10.59)	45 (14.02)	95 (29.60)	102 (31.78)	45 (14.02)	3.25	1.17
4. สมาชิกในครอบครัวสามารถ ประกอบอาชีพได้ตามปกติ	46 (14.33)	62 (19.31)	108 (33.64)	60 (18.7)	45 (14.0)	2.99	1.23
5. ครอบครัวของท่านมีการ ปฏิบัติศาสนกิจได้ตามปกติ	43 (13.40)	76 (23.68)	106 (33.02)	57 (17.76)	39 (12.15)	2.92	1.19

ผลการศึกษา พบว่า การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านพัฒนาการจากสถานการณ์ ความไม่สงบจากการก่อการร้าย 3 อันดับแรกคือ ครอบครัวของท่านรักใคร่ปรองดองกันดี ( $\bar{x} = 3.69$ ,  $SD = 1.25$ ) รองลงมาคือ ครอบครัวสามารถใช้เวลาร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ( $\bar{x} = 3.40$ ,  $SD = 1.19$ ) และครอบครัวมีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของสมาชิกในครอบครัวได้เหมาะสม ตามวัย ( $\bar{x} = 3.19$ ,  $SD = 1.09$ ) ตามลำดับ ส่วนครอบครัวพยายามนำประสบการณ์ในอดีตที่เคยใช้ มาแก้ปัญหาครั้งนี้ หรือช่วยจัดการกับสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ เป็นการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านพัฒนาการที่กลุ่มตัวอย่างตอบสนองน้อยที่สุด ( $\bar{x} = 3.01$ ,  $SD = 1.10$ ) (ตาราง 13)

ตาราง 13

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านพัฒนาการรายข้อ (N=321)

การตอบสนองต่อสิ่งรบกวน ครอบครัวด้านพัฒนาการ	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	$\bar{x}$	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ครอบครัวของท่านรักใคร่ ปรองดองกันดี	25 (7.79)	35 (10.90)	62 (19.31)	93 (28.97)	106 (33.02)	3.69	1.25
2. ครอบครัวของท่านสามารถใช้ เวลาว่างร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ	21 (6.54)	55 (17.13)	92 (28.66)	81 (25.23)	72 (22.43)	3.40	1.19
3. ครอบครัวของท่านมีความ สามารถในการตอบสนองความ ต้องการของสมาชิกในครอบครัว ได้เหมาะสมตามวัย	25 (7.79)	53 (16.51)	118 (36.76)	86 (26.79)	39 (12.15)	3.19	1.09
4. ครอบครัวพยายามนำประสบ การณ์ในอดีตที่เคยใช้มาใช้แก้ ปัญหาครั้งนี้ หรือช่วยจัดการกับ สถานการณ์ที่เผชิญอยู่	33 (10.28)	63 (19.63)	124 (38.63)	70 (21.81)	31 (9.66)	3.01	1.10

ผลการศึกษา พบว่า การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านจิตวิญญาณจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย 3 อันดับแรกคือ ครอบครัวมีความเชื่อว่าพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือจะสามารถคุ้มครองให้ครอบครัวปลอดภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ ( $\bar{x} = 3.46$ ,  $SD = 1.27$ ) รองลงมาคือ ครอบครัวเห็นด้วยและให้ความร่วมมือกับนโยบายการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบของ รัฐบาล ( $\bar{x} = 3.39$ ,  $SD = 1.26$ ) และครอบครัวของท่านคาดหวังว่าสถานการณ์ความไม่สงบจะดีขึ้น ( $\bar{x} = 3.17$ ,  $SD = 1.35$ ) ตามลำดับ ส่วนครอบครัวมองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นว่าไม่ใช่สิ่งที่รุนแรงเกินกว่าจะแก้ไขได้ เป็นการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านจิตวิญญาณที่กลุ่มตัวอย่างตอบสนองน้อยที่สุด ( $\bar{x} = 2.91$ ,  $SD = 1.19$ ) (ตาราง 14)

ตาราง 14

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครอบครัว จำแนกตามค่าคะแนนระดับ การรับรู้การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวด้านจิตวิญญาณรายข้อ (N=321)

การตอบสนองต่อสิ่งรบกวน ครอบครัวด้านจิตวิญญาณ	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	$\bar{x}$	SD
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ครอบครัวของท่านมีความเชื่อว่า พระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือจะ สามารถคุ้มครองให้ครอบครัวปลอดภัย ภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบ	31 (9.66)	40 (12.46)	89 (27.73)	72 (22.43)	89 (27.73)	3.46	1.27
2. ครอบครัวของท่านเห็นด้วยและ ให้ความร่วมมือกับนโยบายการแก้ไข ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบของ รัฐบาล	37 (11.53)	31 (9.66)	100 (31.15)	77 (23.99)	76 (23.68)	3.39	1.26
3. ครอบครัวของท่านคาดหวังว่า สถานการณ์ความไม่สงบจะดีขึ้น	49 (15.26)	51 (15.89)	88 (27.41)	62 (19.31)	71 (22.12)	3.17	1.35
4. ครอบครัวของท่านวางเป้าหมาย ของครอบครัวร่วมกันในการเผชิญ ปัญหาในสถานการณ์ความไม่สงบ	38 (11.84)	48 (14.95)	105 (32.71)	84 (26.17)	46 (14.33)	3.16	1.19
5. ครอบครัวของท่านมองสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นว่าไม่ใช่สิ่งที่รุนแรง เกินกว่าจะแก้ไขได้	45 (14.02)	73 (22.74)	107 (33.33)	58 (18.07)	38 (11.84)	2.91	1.19

#### ภาวะสุขภาพครอบครัว

ผลการศึกษา พบว่า ภาวะสุขภาพครอบครัวของครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ในภาวะเสี่ยง (ร้อยละ 57.6) รองลงมา คือ ภาวะสุขภาพไม่ดี (ร้อยละ 26.2) และภาวะสุขภาพครอบครัวอยู่ในภาวะสุขภาพดี มีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 16.2) (ตาราง 15)

ตาราง 15

จำนวนและร้อยละของครอบครัว จำแนกตามภาวะสุขภาพครอบครัว (N=321)

ภาวะสุขภาพครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ภาวะสุขภาพดี	52	16.20
ภาวะสุขภาพเสี่ยง	185	57.63
ภาวะสุขภาพไม่ดี	84	26.17

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ลักษณะครอบครัวที่ศึกษา
2. การรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว
3. ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว
4. ภาวะสุขภาพครอบครัว

ลักษณะครอบครัวที่ศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า โครงสร้างครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว ประกอบด้วย สมาชิก ภรรยา และบุตรอยู่ร่วมกัน มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ยในครอบครัว 4.18 คน (ตาราง 1) ซึ่งสอดคล้องกับ ข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร รอบ 4 พ.ศ. 2548 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549) ที่พบว่า โครงสร้างของครอบครัวในภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว และจากการศึกษา ของวิชาญ (2539) พบว่า ครอบครัวในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นสังคม ครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) และจากนี้การสำรวจครัวเรือนไทย ในปี พ.ศ. 2547 ก็พบว่า 1 ใน 3 ของครัวเรือนไทยเป็นครอบครัวเดี่ยวเช่นเดียวกัน (สถาบันประชากรและวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล,

2549) ทั้งนี้อาจเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้โครงสร้างของครอบครัวในอดีตจากสังคมชนบทที่ต้องอาศัยแรงงานของสมาชิกในครอบครัว มาเป็นสังคมเมืองมีการอพยพแรงงานเข้าสู่เมืองใหญ่ ส่งผลให้โครงสร้างครอบครัวไทยเปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยวและบุตรที่แต่งงานมีแนวโน้มจะแยกครอบครัวออกไปเพิ่มมากขึ้น (พิมพ์ใจ, ศศกรณ, ปราณิ และอุทัยวรรณ, 2540) กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยครอบครัวเท่ากับ 17,588.13 บาทต่อเดือน ซึ่งสูงกว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนไทยและรายได้เฉลี่ยของประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของเครือข่ายบริการสุขภาพอำเภอระแงะ (2549) พบว่า รายได้เฉลี่ยของครอบครัวในอำเภอระแงะเท่ากับ 2,403 บาทต่อเดือน และจากการสำรวจสภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พบว่าครัวเรือนไทยมีรายได้เฉลี่ย 13,736 บาทต่อเดือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2549) ทั้งนี้อาจเนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นช่วงที่ส่วนราชการต่างๆส่งบุคลากรมาตรวจร่างกายประจำปี (กลุ่มงานพยาธิวิทยาโรงพยาบาลระแงะ, 2549) ทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ จึงทำให้รายได้เฉลี่ยของครอบครัวสูงกว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนไทย

#### การรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัว

ผลการศึกษา พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ตาราง 3) ทั้งนี้ อาจเนื่องจาก 1) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ เป็นครอบครัวที่ไม่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โดยตรง คือเป็นครอบครัวที่ไม่มีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น และเมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ผลกระทบของสถานการณ์ความไม่สงบต่อครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $\chi^2 = 25.27$ ,  $df = 2$ ,  $p < .001$ ) โดยจำนวนครอบครัวที่คิดว่าสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายมีผลกระทบและไม่มีผลกระทบต่อครอบครัวมีจำนวนใกล้เคียงกัน (ตาราง 18 ภาคผนวก ก) จึงทำให้ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง 2) ระยะเวลาของการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีมายาวนานและต่อเนื่อง (รุ่ง, 2548) จึงอาจทำให้ครอบครัวมีความเคยชินเกิดการเรียนรู้และมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้เป็นปกติภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของนิวแมน (Neuman, 2002) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้และประสบการณ์ในอดีตของบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการรับรู้และระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนชีวิต โดยครอบครัวที่มีประสบการณ์ในการเผชิญกับสถานการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมมักจะ สามารถเผชิญหรือแก้ไขปัญหาหรือยอมรับเหตุการณ์วิกฤตที่อาจจะเกิดขึ้นได้ดีกว่าครอบครัวที่ไม่

เคยเผชิญกับเหตุการณ์มาก่อน (อัจฉรา และกาญจนา, 2543) และ 3) การได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชน ครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยได้รับการช่วยเหลือและเยียวยาจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมาโดยตลอด เช่น การช่วยเหลือด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ การชดเชยกรณีบาดเจ็บหรือเสียชีวิต การประกาศใช้กฎอัยการศึก จึงอาจจะมีผลทำให้ครอบครัวมีการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการศึกษาการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายรับรู้สิ่งรบกวนจากภายในสมาชิกครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง (ตาราง 3) โดยสิ่งรบกวนจากภายในสมาชิกครอบครัว ที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ความไม่สะดวกในการดำเนินชีวิต ความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต (ตาราง 5) ทั้งนี้อาจเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายในปัจจุบันได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น และเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง บ่อยครั้ง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนราธิวาส (2548) พบว่า สถานการณ์ความรุนแรงจากการก่อการร้ายของจังหวัดนราธิวาสในปี พ.ศ. 2547 มีทั้งสิ้น 553 ครั้ง และเพิ่มขึ้นเป็น 823 ครั้งในปี พ.ศ. 2548 ซึ่งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งรบกวนการดำเนินชีวิตของครอบครัวทำให้ครอบครัวรู้สึกไม่มั่นใจว่าจะเกิดเหตุการณ์ขึ้นที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และส่งผลให้ครอบครัวมีการรับรู้ว่าสถานการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งรบกวนครอบครัว และตัวแทนครอบครัวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ (ร้อยละ 32.71) ซึ่งมีสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหลายครั้งที่เกิดขึ้นกับข้าราชการโดยตรง เช่น การวางระเบิดสถานที่ราชการ การทำร้ายข้าราชการ เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาของ บุญยราศรี (2548) พบว่า ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการทำงานในพื้นที่ที่มีสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายมีผลต่อการเผชิญความเครียด ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีสถานการณ์ความไม่สงบจะเกิดการเรียนรู้และมีสติในการเผชิญความเครียดจากสถานการณ์ความไม่สงบได้ เนื่องจากครอบครัวที่ศึกษาเป็นครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายไม่น้อยกว่า 6 เดือน จึงอาจทำให้ครอบครัวเกิดการเรียนรู้ และมีการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวในจากภายในสมาชิกครอบครัว ในระดับปานกลาง

ผลการศึกษาการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง (ตาราง 3) ซึ่งสิ่งรบกวนจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว ที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การทำร้ายผู้บริสุทธิ์ การลอบวางระเบิดในที่สาธารณะและเขตชุมชน และการเผาทำลายสถานที่ราชการ (ตาราง 7) ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้าย แต่มีโอกาสได้รับทราบข่าวสารและเห็นภาพ เหตุ

การณ์การสูญเสียชีวิต การบาดเจ็บ และการลอบทำร้ายประชาชนผู้บริสุทธิ์รวมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร ที่เกิดขึ้นผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ จึงอาจทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความหวาดกลัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญยราศรี (2549) พบว่า เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยที่ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายรับรู้สาเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับข่าวที่เป็นอันตรายหรือเอกสารใบปลิวเป็นสิ่งคุกคาม เนื่องจากในสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายมักมีข่าวลือ หรือใบปลิวข่มขู่ จึงทำให้ครอบครัวรับรู้ว่าเป็นอันตรายต่อครอบครัวหรือเป็นสิ่งรบกวนครอบครัว นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาที่เป็นตัวแทนครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวข้าราชการ (ร้อยละ 32.71) และกลุ่มตัวอย่างอาจรู้สึกไม่ปลอดภัยจากสถานการณ์การเป็นข้าราชการ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการก่อความไม่สงบ (ศรีสมภพ, 2549ก) จากการศึกษาของ อารีย์, กิตติพงศ์, นงลักษณ์ และนิตยา (2547) ที่ศึกษาภาวะเครียดและการปรับตัวของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่อสถานการณ์ไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีภาวะเครียดทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และด้านสภาพแวดล้อม จึงอาจส่งผลให้ครอบครัวรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวจากสิ่งแวดล้อมภายนอกครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง

อย่างไรก็ตามผลการศึกษา การรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวระหว่างสมาชิกในครอบครัว อยู่ในระดับต่ำ (ตาราง 3) และสิ่งรบกวนระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การเปลี่ยนแปลงการใช้เวลาว่างร่วมกันของครอบครัว ครอบครัวขาดรายได้จากการประกอบอาชีพ และการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบของครอบครัว (ตาราง 6) ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่นานอน และไม่ทราบว่าจะยุติลงเมื่อใด รวมถึงข่าวสารการทำร้ายประชาชนผู้บริสุทธิ์ ส่งผลให้ครอบครัวต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต ปรับเปลี่ยนเวลาในการประกอบอาชีพ เช่น การปรับเปลี่ยนเส้นทาง /ปรับเปลี่ยนเวลาในการเดินทางไปและกลับจากการปฏิบัติงาน รวมถึงการไม่เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะหรือออกไปในสถานที่ชุมชนน้อยลง เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญกับสถานการณ์ความไม่สงบ สิ่งเหล่านี้ทำให้การพบปะระหว่างสมาชิกในครอบครัว/รายได้ของครอบครัวลดลง แต่เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นและสร้างความปลอดภัยให้กับสมาชิกครอบครัว จึงอาจทำให้กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวระหว่างสมาชิกในครอบครัว อยู่ในระดับต่ำ ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีโครงสร้างครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งสุพัตรา (2542) ได้กล่าวว่า ครอบครัวที่มีบิดา มารดาและบุตรอาศัยอยู่ร่วมกัน จะทำให้เป็นครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวขนาดเล็กกว่าครอบครัวขนาดใหญ่หรือครอบครัวขยายที่มีจำนวนสมาชิกหลายคน การจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวจึงกระทำได้ง่ายกว่า นอกจากนี้การสนับสนุนช่วยเหลือ ประคับประคองโดยให้กำลังใจของสมาชิกในครอบครัว การยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้น การได้รับ

ความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้าง โดยเฉพาะสมาชิกในครอบครัวจะทำให้ปัญหาหรือสิ่งรบกวนที่เกิดขึ้นไม่รุนแรงนักและจะช่วยให้ครอบครัวปรับตัวได้เร็วขึ้น (ชอลดา, 2536) ซึ่งจากการศึกษาพบว่าคะแนนการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวระหว่างสมาชิกในครอบครัวในเรื่องความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันของสมาชิกในครอบครัว และการขาดกำลังใจและความเห็นอกเห็นใจของสมาชิกในครอบครัวจะอยู่ในระดับต่ำ (ตาราง 6)

### ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัว

ผลการศึกษา พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง (ตาราง 9) ซึ่งตามแนวคิดทฤษฎีระบบของนิวแมน (Neuman, 2002) ได้กล่าวถึงการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวเพื่อดำรงความสมดุลของครอบครัว อาจขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานของครอบครัว โดยครอบครัวที่มีโครงสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งและมีการทำหน้าที่ที่สมบูรณ์ จะสามารถจัดการกับสิ่งรบกวนชีวิตได้ดี ก็จะทำให้มีระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวน้อย การวิจัยครั้งนี้ พบว่า โครงสร้างของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 4.18 คน เป็นครอบครัวขนาดเล็ก ทำให้สมาชิกในครอบครัวสามารถสื่อสารต่อกันได้โดยตรง (พรรณทิพย์, 2540) และมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัว (อุมาพร, 2544) เนื่องจากมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด รักใคร่ปรองดองกัน (สุพัตรา, 2542) จึงทำให้ปัญหาความขัดแย้งมีน้อยกว่าครอบครัวขนาดใหญ่หรือครอบครัวขยายที่มีจำนวนสมาชิกหลายคน การจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวจึงกระทำได้ง่ายกว่า (สุพัตรา, 2542) ซึ่งจะเห็นได้จากข้อมูลการตอบสนองของครอบครัวด้านพัฒนาการที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุด 2 อันดับแรก คือ ครอบครัวรักใคร่ปรองดองกันดี และสามารถใช้เวลาาร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ (ตาราง 13) ส่วนในด้านกายภาพ จะพบว่า ครอบครัวยังสามารถทำหน้าที่ของครอบครัวได้เหมาะสมตามระยะพัฒนาการ เช่น การให้การศึกษา การดูแลด้านสุขภาพแก่สมาชิก ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาหรือสิ่งรบกวนครอบครัว ครอบครัวก็จะมีการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับศึกษาของ คุษฎี (2549) ที่พบว่า ครอบครัวของผู้ประสบภัยที่รอดชีวิตจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยมีระดับการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการทำหน้าที่ทั่วไปอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากครอบครัวมีการแสดงออกความห่วงใย เอื้ออาทรต่อกันและช่วยเหลือกันในการปรับบทบาทและหน้าที่ภายในครอบครัว

นอกจากนี้การเรียนรู้และประสบการณ์ในอดีต เป็นอีกปัจจัยที่มีผลต่อระดับการตอบสนองของครอบครัว กล่าวคือ การเรียนรู้และประสบการณ์ในการเผชิญปัญหาที่ผ่านมาจะช่วยให้ครอบครัวสามารถเผชิญกับปัญหาได้ดีขึ้น โดยครอบครัวที่มีประสบการณ์ในการเผชิญปัญหามาก่อนมักจะ สามารถเผชิญกับสิ่งรบกวนครอบครัวได้ดีกว่าครอบครัวที่พบปัญหาในครั้งแรก เนื่องจากประสบการณ์ที่มีอาจช่วยให้ทราบสาเหตุของปัญหา ทางแก้หรือแหล่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาได้ ความรุนแรงของปัญหาก็จะลดลง (อัจฉรา และกาญจนา, 2543) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รอสานิ (2548) ที่ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการความเครียดของวัยรุ่นไทยมุสลิมในโรงเรียนมัธยมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า พฤติกรรมการจัดการความเครียดในอดีตมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการจัดการความเครียด

ระยะเวลาที่เผชิญสิ่งรบกวนครอบครัว กล่าวคือ การที่ครอบครัวต้องเผชิญกับสิ่งรบกวนครอบครัวเป็นเวลานานและบ่อยครั้ง ทำให้ครอบครัวพยายามตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวเพื่อรักษาสถิตของครอบครัว แต่ระยะเวลาของการเกิดสถานการณ์อาจมีประโยชน์กับบางครอบครัว โดยเมื่อเหตุการณ์ผ่านพ้นไป จะทำให้ครอบครัวค่อยๆเรียนรู้และปรับตัวกับสิ่งรบกวนครอบครัวได้อย่างเหมาะสมและแก้ไขปัญหาก็ดีขึ้น โดยเฉพาะเมื่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมานาน และผ่านระยะวิกฤต (4-6 สัปดาห์) ไปแล้วการปรับตัวทางด้านจิตใจก็จะดีขึ้น (Lazarus & Folkman, 1984) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รจนา (2548) ในเรื่อง ปฏิกริยาตอบสนองด้านจิตใจต่อเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยในวัยรุ่นที่สูญเสียบิดา มารดา ในจังหวัดพังงา ที่พบว่าระยะเวลาที่มีผลต่อปฏิกริยาการตอบสนองทางด้านจิตใจต่อเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย เมื่อเวลาผ่านไปจะทำให้มีการตอบสนองด้านจิตใจที่ดีขึ้น

จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นจึงอาจทำให้กลุ่มตัวอย่างครอบครัวรับรู้ระดับการตอบสนองของครอบครัวต่อสถานการณ์ความไม่สงบทั้งโดยรวมและรายด้าน ด้านกายภาพ จิตใจ สังคม พัฒนาการและจิตวิญญาณในระดับปานกลาง

#### *ภาวะสุขภาพครอบครัว*

ผลการศึกษา พบว่า ภาวะสุขภาพครอบครัวอยู่ในระดับเสี่ยงมากที่สุด (ร้อยละ 57.6) (ตาราง 15) กล่าวคือ การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหมายถึงสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นได้เข้ามาทำลายแนวป้องกันยึดหยุ่นและเข้าสู่แนวป้องกันปกติ (normal line of defense) ส่งผลให้ภาวะสุขภาพของครอบครัวอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการเสียมดุลของครอบครัว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นยังมีอยู่ตลอดเวลา

ต่อเนื่อง ไม่มีแนวโน้มจะยุติ และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาก็ยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีการโยกย้ายถิ่นฐานจึงมีโอกาสที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์ความไม่สงบ อาจทำให้ครอบครัวมีภาวะสุขภาพอยู่ในระดับเสี่ยง นอกจากนี้ระยะเวลาที่เกิดขึ้นที่ยาวนานของสถานการณ์ยังเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่จะส่งผลต่อภาวะสุขภาพของครอบครัว เนื่องจากระยะเวลาที่ยาวนานทำให้ครอบครัวสามารถปรับตัวต่อสิ่งรบกวนได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พรทิพย์ (2549) ที่ศึกษาเรื่องความเครียดและการเผชิญความเครียดของหญิงแม่ที่สามีเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พบว่าหญิงแม่ที่สูญเสียสามีมานานกว่า 12 เดือนจะสามารถเผชิญความเครียดได้ดีขึ้น ลาซารัสและ โฟล์คแมน (Lazarus & Folkman, 1984) ได้กล่าวว่า เมื่อเหตุการณ์การสูญเสียเกิดขึ้นมานาน การปรับตัวและการแก้ไขปัญหาก็จะสามารถทำได้ดีขึ้น และครอบครัวที่เผชิญสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายยังได้รับการช่วยเหลือจากแหล่งช่วยเหลืออื่นๆ ภายนอกครอบครัว เช่น ญาติหรือเพื่อนบ้าน รวมทั้งหน่วยงานของทางราชการ จึงอาจจะเป็นจุดแข็งของครอบครัวและทำให้ครอบครัวมีการปรับตัวได้ดีขึ้น (McCubbin, Canble & Patterson, 1982) และนอกจากนี้สัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัวยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการระดับภาวะสุขภาพครอบครัว เนื่องจากหากสัมพันธภาพของบุคคลในครอบครัวดีก็จะได้รับการประคับประคองและช่วยเหลือกับของสมาชิกในครอบครัว ทำให้การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวดีขึ้น (อุษณีย์, 2549) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่มีระดับต่ำ (ตาราง 6) และค่าคะแนนการรับรู้สิ่งรบกวนครอบครัวที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่ครอบครัวรับรู้ต่ำที่สุด คือ ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันของสมาชิกในครอบครัว ( $\bar{x} = 1.74, SD = 1.07$ )

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างครอบครัวที่มีภาวะสุขภาพไม่ดีอยู่ในระดับรองลงมา (ร้อยละ 26.2) ซึ่งเป็นครอบครัวที่ตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวได้ไม่ดีระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนจะอยู่ในแนวป้องกันต่อต้าน ทั้งนี้อาจเกิดจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีความรุนแรง มีจำนวนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตมากขึ้น โดยเห็นได้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2536 - 2546 มีเพียง 748 ครั้ง แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2547 - 2548 มีจำนวนถึง 3,546 ครั้ง (ศรีสมภพ, 2549ก) ทำให้มีผู้เสียชีวิตรวมทั้งสิ้น 1,730 คน มีผู้ได้รับบาดเจ็บ 2,513 คน (ศรีสมภพ, 2549ข) และในแต่ละครั้งเป็นสถานการณ์ที่ไม่อาจคาดเดาได้ว่าจะเกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไหร่และอย่างไร จึงทำให้มีผลกระทบต่อครอบครัวที่รุนแรงกว่าการเกิดเหตุการณ์ที่ค่อยเป็นค่อยไป การตอบสนองต่อสิ่งรบกวนก็จะยุ่งยากและซับซ้อนมากกว่า และเมื่อครอบครัวต้องเจอปัญหาหรือสถานการณ์ที่เป็นสิ่งรบกวนครอบครัว โดยไม่ได้รับการแก้ไขก็จะคงอยู่กลายเป็นการสะสมปัญหาไว้ รวมทั้งครอบครัวเองไม่สามารถปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจ

เป็นสาเหตุของความเครียดหรือสิ่งรบกวนครอบครัว จนทำให้เกิดการทับถมของปัญหาเพิ่มมากขึ้น เหนือสิ่งอื่นกลายเป็นภาวะวิกฤตของครอบครัว (McCubbin, Canble & Patterson, 1982) ถึงแม้ว่าจะมีการให้ความช่วยเหลือจากทั้งทางภาครัฐหรือเอกชนก็ตามแต่อาจยังไม่สามารถสนองตอบความต้องการที่แท้จริง และไม่ได้รับการแก้ไขปัญหายุ่งยาก จึงอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวมีภาวะสุขภาพที่ไม่ดี

ผลการศึกษา พบว่า ครอบครัวที่มีภาวะสุขภาพดีมีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 16.2) ซึ่งเป็นครอบครัวที่ตอบสนองต่อสิ่งรบกวนได้ดี ระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนจะอยู่ในระดับแนวป้องกันยืดหยุ่น ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นครอบครัวที่ไม่ได้รับผลกระทบจาก สถานการณ์ความไม่สงบโดยตรง คือเป็นครอบครัวที่ไม่มีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น รวมทั้งระยะเวลาการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบที่มีมายาวนาน ทำให้ครอบครัวเรียนรู้ที่จะปรับตัวและสามารถนำประสบการณ์ในอดีตมาใช้ในการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนครอบครัวได้ดี นอกจากนี้ยังได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมาโดยตลอดจึงอาจทำให้ครอบครัวมีภาวะสุขภาพที่ดี แต่ความรุนแรงและความถี่ของการเกิดสถานการณ์ อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างครอบครัวมีระดับการตอบสนองต่อสิ่งรบกวนได้ดีและมีภาวะสุขภาพที่ดีมีจำนวนน้อยที่สุด